

Բաց գիտության և եվրոպական ամպային միջավայրի հիմնական դրույթները

Կ.գ.թ. Շուշանիկ Սարգսյան

ՀՀ ԳԱԱ Ինֆորմատիկայի և ավտոմատացման պրոբլեմների ինստիտուտ
Գիտական տեղեկատվության վերլուծության և մոնիթորինգի կենտրոնի ղեկավար

Երևանի Մ.Յերացու անվան պետական բժշկական համալսարան
Բժշկական ֆիզիկայի ամբիոնի դասախոս

28 սեպտեմբեր, 2020

Կառուցվածք

- Բաց գիտության շարժումը
- Բաց գիտության առաքելությունը և նպատակները
- Բաց գիտության եվրոպական ամպը և վերջինիս ինտեգրման հնարավոր ուղղությունները
- NI4OS և FAIR դերը Բաց գիտության շարժման զարգացման համար
- Հայաստանում բաց հասանելիության հրապարակումների առկա վիճակը
- Համեմատական վերլուծություն

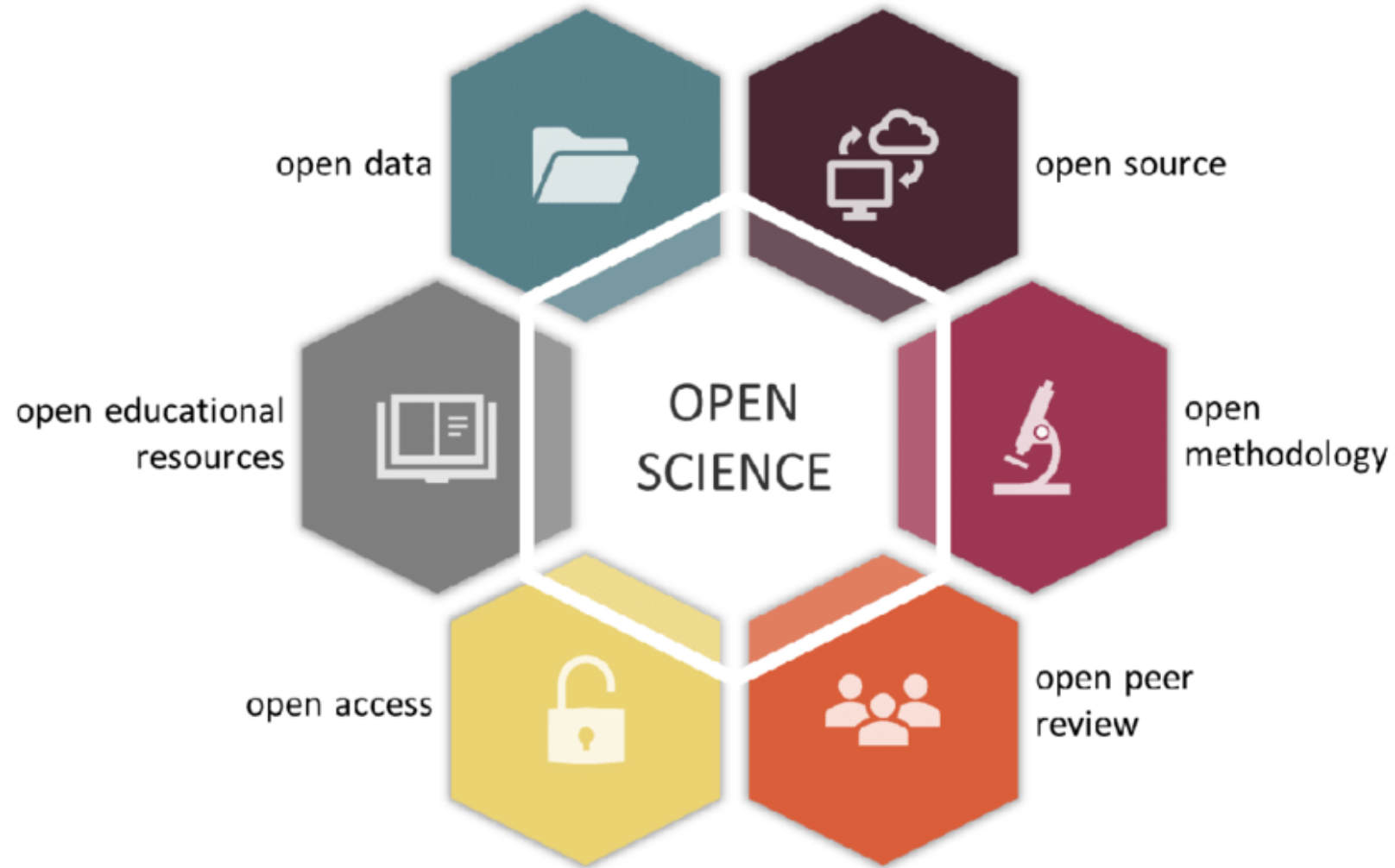
Բաց գիտության առաքելությունը և Նպատակները

- Բաց գիտության շարժման նպատակ է գիտական հետազոտությունները (հրապարակումներ, տվյալներ, ֆիզիկական նմուշներ և ծրագրեր և այլն) և դրանց տարածումը մատչելի դարձնել հասարակության բոլոր մակարդակների համար՝ սիրողականից մասնագիտական:
- Բաց գիտությունը ոչ միայն նպաստում է գիտական կազմակերպությունների կատարած աշխատանքի տեսանելիության բարձրացմանը գիտական համայնքում, այլ նաև հնարավորություն է տալիս հասարակությանը տեսնելու և գնահատելու գիտական հետազոտությունների վրա ուղղված հանրային գումարների սպառման արդյունավետությունը:

Բաց գիտության կարգախոսը

Հնարավորինս բաց,
անհրաժեշտորեն փակ

Բաց գիտության շարժումը

Բաց գիտության եվրոպական ամպը

- Բաց գիտության եվրոպական ամպը (EOSC) գիտական համայնքի հետազոտությունների վստահելի թվային միասնական հարթակ է, որտեղ ամբողջ հետազոտական ցիկլը՝ նախագծումից մինչև ավարտ, ներկայացված է առցանց և բաց է բոլորի համար:

Բաց գիտության եվրոպական ամպը

Բաց գիտության եվրոպական ամպի շնորհիվ եվրոպական 1.7 միլիոն հետազոտողներ և գիտության ոլորտում գործող 70 միլիոն մասնագետներ հնարավորություն են ստացել ունենալ բաց և ամբողջական ծառայությունների փաթեթ, որոնց թվում են հետազոտական տվյալների պահպանումը, կառավարումը, վերլուծությունը և օգտագործումը գիտության բոլոր ոլորտությունների համար (բնական, հասարակագիտական, հումանիտար և այլն): Այս նախաձեռնությունը առաջ է քաշվել 2016 Եվրահանձնաժողովի կողմից:

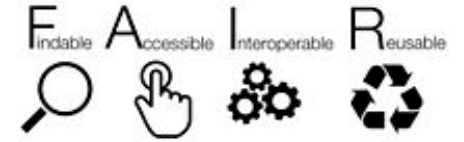
NI4OS-ի դերը

- Եվրոպայում բաց գիտության ազգային նախաձեռնությունները՝ NI4OS Europe (National Initiatives for Open Science in Europe) ծրագրի հիմնական նպատակն է՝ լինել հիմնական ներդրողը Եվրոպական բաց գիտության ամպում (EOSC), հավատարիմ մնալ EOSC սկզբունքներին և նպաստել Բաց գիտությունը հնարավոր դարձնելու հարցում:
- ԻԱՊԻ և NI4OS-ի համագործակցությունը կիսթանի Բաց գիտության տարածմանը ճայաստանում:

Բաց գիտության շարժում

- Եվրոպայում բաց հասանելիության հետազոտության ենթակառուցվածք (Open Access Infrastructure for Research in Europe - OpenAIRE) նախաձեռնության ստեղծումը: Դրա համակարգման համար ստեղծվել են 34 Բաց հասանելիության ազգային կենտրոնները (National Open Access Desk - NOAD) ԵՄ երկրներում և անդին:
- Բաց գիտության շարժման հաջող զարգացման համար կարևոր է հետևել տվյալների կառավարման FAIR սկզբունքներին:
 - F - findable (որոնելի)
 - A - accessible (հասանելի)
 - I- interoperable (համատեղելի)
 - R - reusable (բազմակի օգտագործվող)

Համեմատական վերլուծություն

- Հայաստանի, Բուլղարիայի, Էստոնիայի, Թուրքիայի և Դանիայի գիտական գործունեության համեմատական վերլուծություն ըստ open access հրապարակումների քաղհանված Clarivate Analytics Web of Science Core Collection գիտատեղեկատվական շտեմարանից
- Հայաստանի, Բուլղարիայի, Էստոնիայի, Թուրքիայի և Դանիայի գիտական գործունեության համեմատական վերլուծություն ըստ Zenodo OpenAire
- Հայաստանի, Բուլղարիայի, Էստոնիայի, Թուրքիայի և Դանիայի գիտական գործունեության համեմատական վերլուծություն ըստ DOAJ (Directory of open access journals)

Համեմատական հետազոտության մեթոդաբանություն

Շտեմարներ – Clarivate Analytics Web of Science Core Collections, Zenodo OpenAire, DOAJ

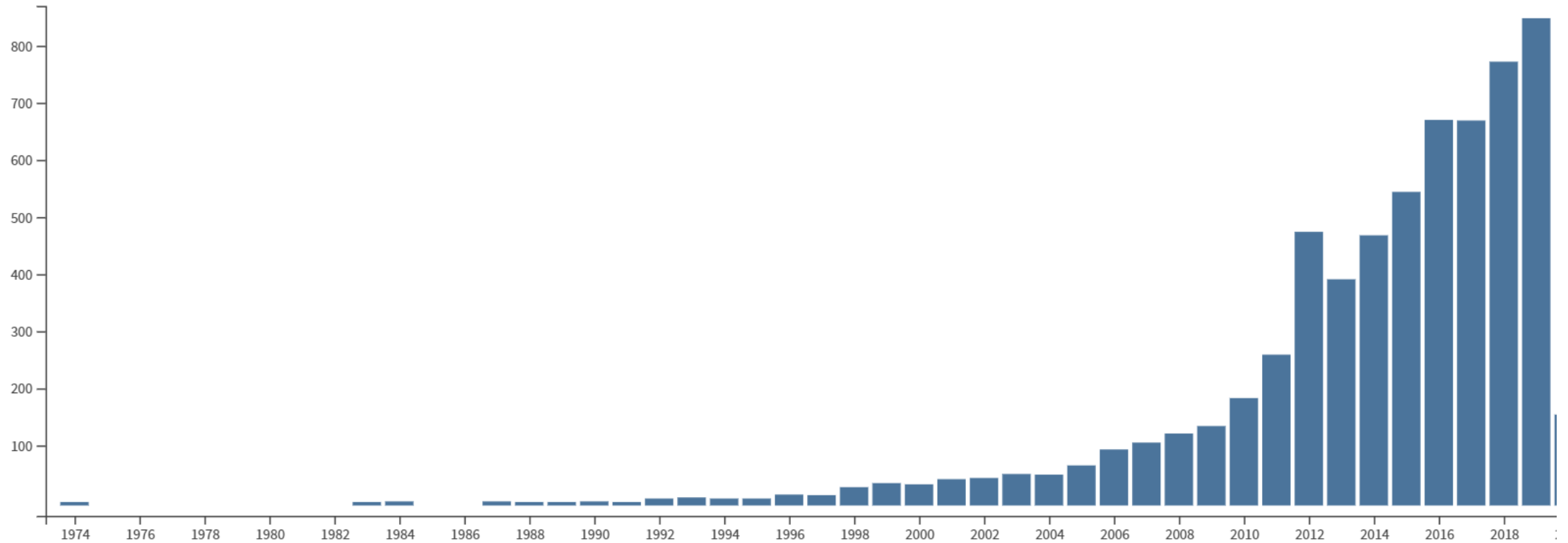
Փաստաթուղթի տեսակը – բոլոր գիտական հրապարակումները, որտեղ երկրի անվանումը հանդիպում է, այսինքն և հասցեում կարող է լինել, և վերնագրում, և տեքստում և այլն:

Ժամանակահատվածը – ըստ շտեմարանի խորություն

Web of Science Core Collection (Բոլոր դաշտերում է հանդիպել Հայաստանը)

Total Publications

6,294 - Ընդհանուրի մոտ 17% բաց հասանելիությամբ

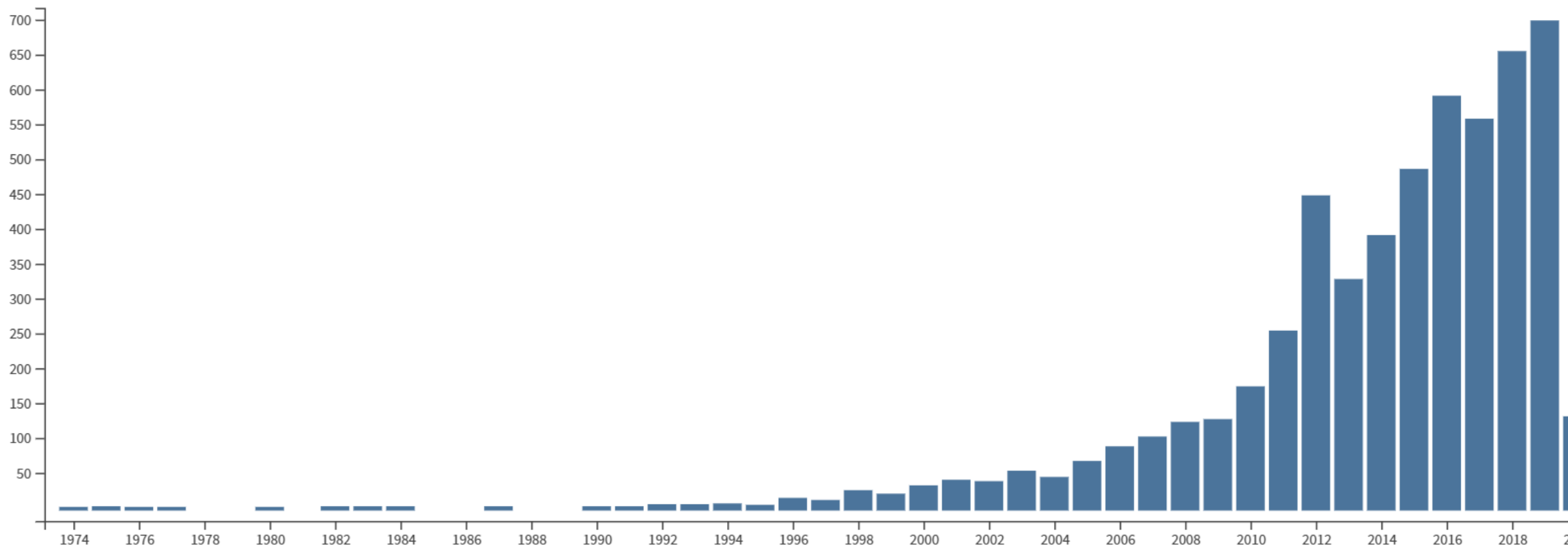

Web of Science Core Collection

(Հրատարակման հասցեում է նշված Հայաստանը)

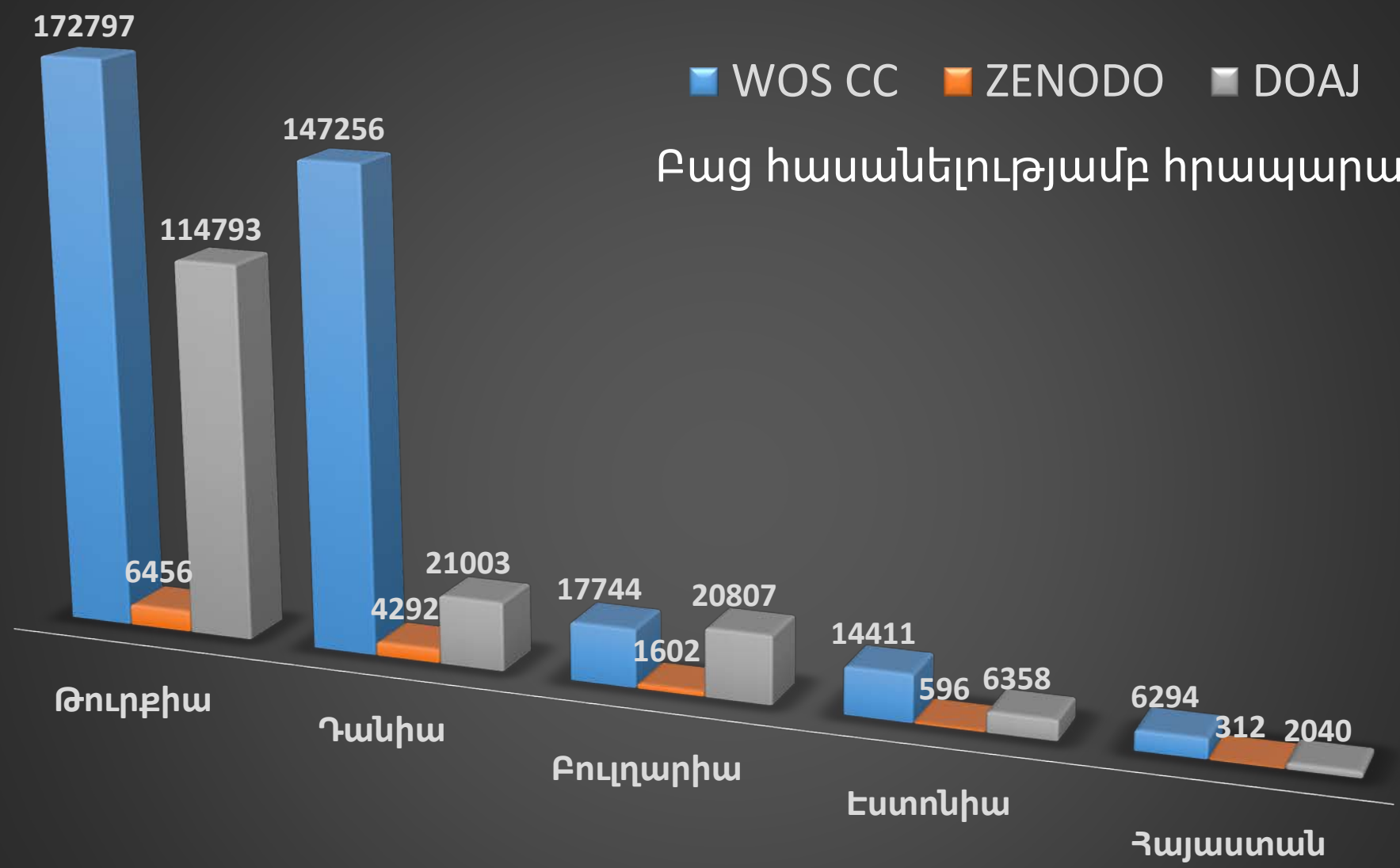
Total Publications

5,537 - Ընդհանուրի մոտ 21% բաց հասանելիությամբ

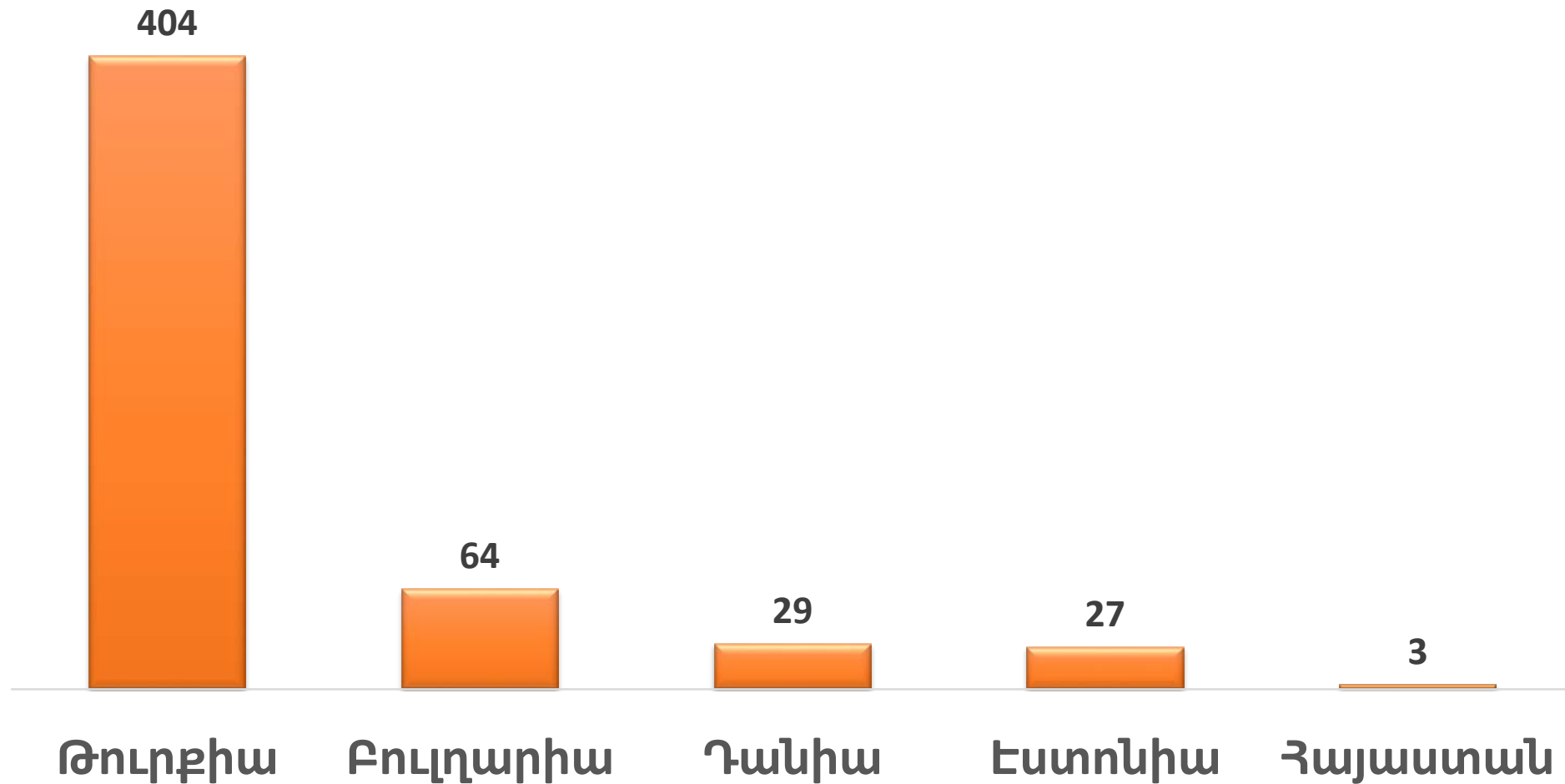

■ WOS CC ■ ZENODO ■ DOAJ

Բաց հասանելիությամբ հրատարակումները

DOAJ համակարգում ամսագրերի թիվը ըստ երկրների

Եզրահանգում

- ✓ Հայաստանում լույս է տեսնում մոտ 100 գիտական ամսագիր, որոնք հիմնականում բաց հասանելիությամբ են, սակայն նրանցից միայն 3 են գրանցված DOAJ համակարգում: Պետք է նպաստել մյուսների գրանցմանը:
- ✓ Հայաստանից բաց հասանելիությամբ միջազգային ամսագրերում տպագրվում են ընդհանուր միջազգային հրապարակումների միայն 21% :
- ✓ Zenodo OpenAire համակարգում Հայաստանը շատ խղճուկ է ներկայացված ընդհամենը` 312 հրապարակման մեջ է հանդիպել Հայաստան բառը: Այստեղ անելիքները շատ են
- ✓ Հայաստանում չկա բաց հասանելության մեկ միասնական հարթակ

**Armenian OpenAire NOAD անհրաժեշտ է ազգային
գիտության տեսանելիության մեծացման և
Միջազգային գիտական հարթակ ինտեգրելու
համար:**